

rum

»För att formulera rätt frågor måste vi forskare förstå vilken verklighet som fastighetsbranschen brottas med«
Sidan 12

**BRANDSÄKERT
SJUKHUS**

**FULL KOLL FÖR
NÖJDARE KUNDER**

**SMARTARE
PASSAGE**

96

**PROCENT
FÖRNYBART
BRÄNSLE**

Huddinge 2.0

INVESTERINGSBOOM

I KLASSISKT SJUKHUS

innehåll#3

Brandsäkert_16

Sjukhusfastigheter är väl rustade mot bränder. Men de som jobbar på ett sjukhus måste också veta vad de ska göra. Rum följde med på en granskningsrunda på Karolinska Huddinge.

Enkel passage_5

Locum har skapat ett passagesystem för Södersjukhuset, som gör att sjukhusets tre separata system kan skötas via ett gemensamt gränssnitt. Systemet blir säkrare och lättare att administrera.

Säker förlossningsvård_20

På 1600-talet beslutade sig Johan von Hoorn för att viga sitt liv åt att utbilda bammorskor. Det ledde fram till att Sverige än i dag är världsledande inom förlossningsvård.

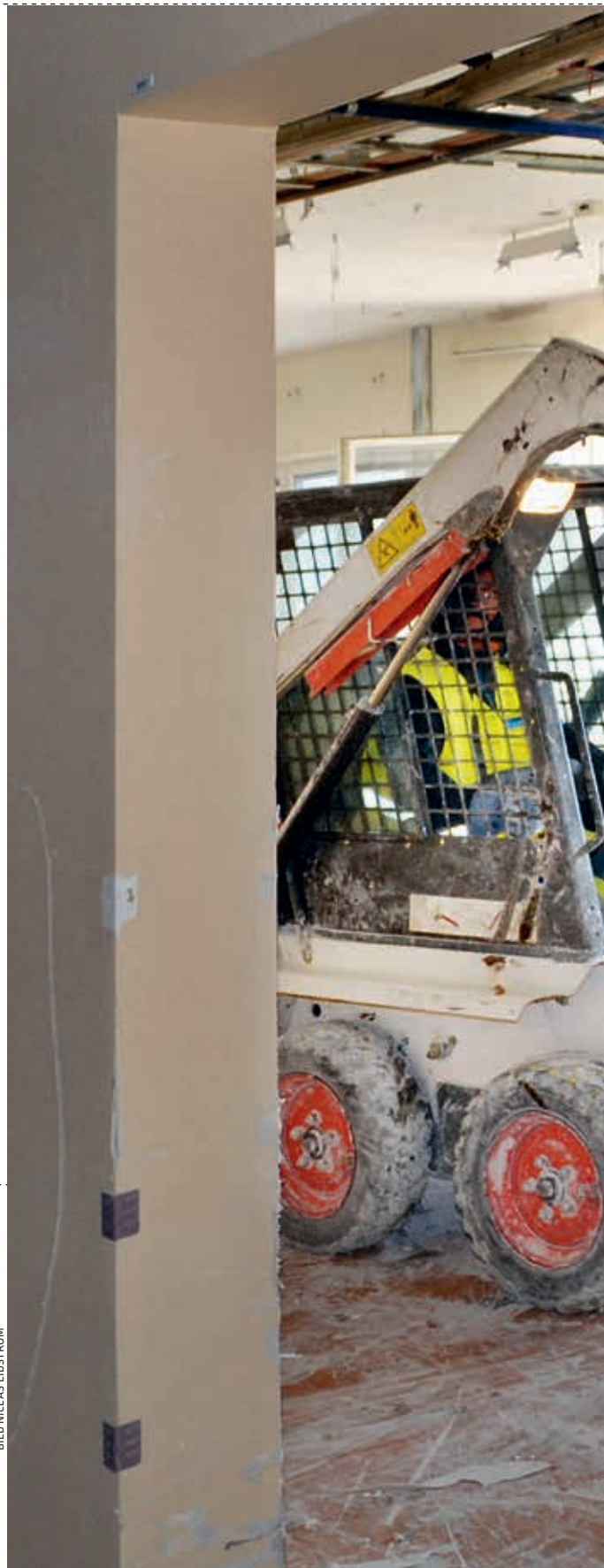

Koll på driften_14

Med hjälp av egen statistik och hård uppföljning ska Locum nu få järnkoll på sina fastigheter. Det kommer att göra både hyresgäster och ägare nöjda.

rum > red

RUM (4 nummer/år) ges ut av Locum AB. **ADRESS:** Östgötagatan 12, Box 172 01, 104 62 Stockholm. **TELEFON:** 08-123 170 00. **E-POST:** info@locum.se. **WEBB:** www.locum.se. **ANSVARIG UTGIVARE:** Christina Hallberg. **REDAKTÖR:** Birgitta Holm Wahlberg, 08-123 173 54. **BILDREDAKTÖR:** Carola Buretorp. **PRENUMERATION:** prenumeration@locum.se. **PRODUKTION:** Monte Rico AB. Tel: 070-730 00 80. **EXTERN REDAKTÖR:** Tomas Eriksson. **GRAFISK FORM:** Anders Birgersson och Åse Bengtsson. **TRYCK:** Trycks på miljövänligt papper hos miljöcertifierade tryckeriet Norra Skåne Offset. **OMSLAG:** Olof Holdar.

River snabbt i tomt sjukhus

BEHOV: Sollentuna sjukhus invigdes 1978 och det är nu dags att renovera sjukhuset från grunden. Förutom att göra helt nya vårdrum, anpassade för framtidens sjukvård, byts alla fönster ut liksom större delen av installationerna. Dessutom görs hela entréhallen om till en ljus öppen välkomnande yta för alla besökarna.

LÖSNING: För att kunna riva ut innerväggar och byta ut delar av fasaden har hela sjukhuset utrymmts. De sista vårdgivarna flyttade ut i februari 2016 och sedan började den stora ombyggnationen att ta fart. Sjukhuset kommer nu att vara tomt i drygt två år innan det står färdigt för inflyttning.

Följ nyhetsflödet!

www.locum.se

ledare > patrik emanuelsson, vd locum

Från ord till handling

DET ÄR NU ETT ÅR SEDAN jag axlade rollen som vd på Locum. Jag kan blicka tillbaka på en oerhört intensivt tid. Redan i nr 4 av Rum 2015 berättade jag om hur jag skapat mig en bild av läget inom Locum genom ett 80-tal intervjuer med kunder och ägare. Och att det nu gällde att sätta en strategi för att återvinna förtroendet. Så, var står vi i dag? Jo, vi har:

- Skapat en ny organisation med två tydliga ben – förvaltning och projekt.
- Tydliggjort Locums tre roller – förvaltaren, leverantören och konsulten.
- Infört en ny förvaltningsmodell.
- Jobbat igenom interna roller, processer och det operativa ledningssystemet.
- Byggt ut Locums kundtjänst så att alla kunder omfattas under 2016.
- Etablerat ett dagligt fokus för oss och driftorganisationen ute på sjukhusen för att säkerställa att vi har kontroll på basfunktioner som värme, vatten, el och ventilation.

NU I HÖST SÄTTER VI Det Nya Arbetssättet (DNA) i verket. Strukturen för arbetet med drift, kundtjänst, underhåll, hyresgäst Anpassning och relationen med kunden är klar. Vi är igång med kundrapporter och jobbar på planer för fastigheterna på både kort och lång sikt. Vi tar också fram en ny modell för prioritering av investeringar så att landstinget får ett bättre beslutsunderlag. Nu ska vi gå från ord till handling!

PARALLELLT MED VÅRT förändringsarbete hanterar vi den största projektportföljen någonsin, just nu drygt 17 miljarder.

Vi fortsätter att mäta Nöjd-Kund-Index på samma sätt som förra året genom Fastighetsbarometern och hoppas förstås få ett kvitto på att det går åt rätt håll redan nu. Resultatet kommer vi att kunna presentera senare i år.

ÄVEN OM VI FORTFARANDE bara i är början av vår omvandling, hoppas jag att ni redan under hösten ska märka av förbättringar. Vi fortsätter enträget att arbeta för att bli en av Sveriges bästa fastighetsförvaltare 2020! ❁

+ Läs mer om hur vi får "järnkoll" på driften på sidan 18-19.

+ Från mitten av oktober tar Locums kundtjänst hand om felanmälan även från Karolinska sjukhusområdet Huddinge, Serafen och Sabbatsberg.

+ Locums nya DNA införs i höst!

i korthet >

Ny projektdirektör på Locum

Jan Thelander är ny projektdirektör vid Locum, vilket också innebär att han ingår i Locums ledningsgrupp.

– Jan har den erfarenhet och kompetens som vi behöver för det

mycket viktiga uppdrag. Locum har i utvecklingen av framtidens hälso- och sjukvård, nämligen

att rusta upp och bygga ut länets sjukhus, säger Patrik Emanuelsson, vd på Locum.

Jan Thelander kommer från det egna bolaget Projektguiden AB, som har arbetat med organisationsfrågor vid stora projekt.

– Det är en fantastisk möjlighet att få delta i det här arbetet, säger Jan Thelander.

Enkät ska visa hur driften fungerar

Under oktober går en webbenkät ut till över tusen av Locums användare av kundtjänst/felanmälan. Syftet är att stämma av hur driftentreprenörerna lever upp till förväntningarna.

Frågorna rör bland annat om felanmälingarna blir åtgärdade i utlovad tid, om man blir trevligt bemött och om drift- och skötselpersonalen genomför sina åtgärder med önskvärd hänsyn till sjukvårdens medarbetare och patienter.

Driftenkäten är ett led i ett intensivt förändringsarbete med målet att vara en av Sveriges bästa fastighetsförvaltare 2020. Utfallet ska vara klart i december.

Under hösten medverkar Locum också i fastighetsbranschens årliga Fastighetsbarometer som mäter NKI (nöjdhetsindex).

Södersjukhuset ska få ett nytt passagesystem. Säkrare, bekvämare för personalen och enklare att administrera. BILD OLOF HOLDAR

SÖDERSJUKHUSET > ENKLARE PASSAGE

Södersjukhuset ska få ett nytt passagesystem. Bakgrunden är att Södersjukhuset, precis som de flesta sjukhus i Stockholms län, har fler icke-kompatibla passagesystem som har köpts in vid ny- eller ombyggnader. På Södersjukhuset handlar det om tre system, med egna gränssnitt, egen administration och egna passerkort.

På Locum började man därför leta efter passagesystem som kunde minska administrationen, utan att behöva ta till det dyra alternativet att byta alla system. Till slut hittade säkerhetschefen Anders Gidrup vad han sökte, en lösning som bland annat an-

vänds på Göteborgs universitet.

– Det var en lösning med ett gränssnitt som kan hantera flera system samtidigt. Det innebär en avsevärd minskning av administrationen, samtidigt som säkerheten höjs, säger han.

Det ska också göra livet enklare för de anställda vid Södersjukhuset, som bara kommer att behöva ha med sig sitt e-tjänstekort, matat med rätt access. Skulle behörigheten behöva ändras, ligger det bara ett musklick bort för den som administrerar systemet.

Passagesystemet kopplas dessutom till landstingets personaldatabas Eken.

3 frågor >

BILD SOS FOTOGRUPP

Benita Gustafsson, chef Fastighets- och säkerhetssektionen vid Södersjukhuset.

Vad händer under hösten på Södersjukhuset?

– Förutom de två nya byggnaderna och det nya försörjningskvarteret som vi håller på att bygga, så har vi fått utökade uppdrag inom två områden. Det ena gäller förlossning, där vi bygger ut och anpassar lokaler för att kunna genomföra 8 500 födselar per år, mot tidigare 7 000. Sedan har vi fått i uppdrag att bygga ut NAVE, avdelningen för avancerad neurologisk vård, så att vi kan bedriva mer specialistvård med övervakning. Dessutom bygger vi ett nytt tillagningskök, där vi ska laga mat som vi kör ut till avdelningarna.

Vad har varit roligast under dina första sex månader på nya jobbet?

– Faktiskt alla utmaningar, att skapa förutsättningar för bra vård med ändamålsenliga lokaler där aktiviteter och rutiner fungerar. Dessutom är SÖS-andan väldigt positiv, alla samarbetar på avdelningarna och vill att det ska bli bra.

Vad tycker du om Locums nya arbetssätt med kundrapporter och fastighetsplaner?

– Det är jättebra, inte minst för att vi tillsammans med Locum gör en uppföljning varje månad.

– Det innebär att så fort någon börjar jobba kommer de in i systemet. När de slutar försvinner deras behörighet med automatik. Tidigare fick de som slutade tas bort manuellt, med risk för att det missades, säger Anders Gidrup.

Petra Dahlstrand, säkerhetsansvarig vid Södersjukhuset, är nöjd.

– Jag tror att det blir jättebra. Jag gillar tanken på att vi kör i ett överordnat system, med möjlighet att välja underordnat system. Det gör att vi även kan lägga in andra accesser, exempelvis till rörposten, i systemet, säger hon.

Anders Gidrup ser en stor för-
enklingspotential om det system som Södersjukhuset får införas på fler sjukhus i länet. Exempelvis kan e-tjänstekortet då laddas med behörighet för flera sjukhus, för den som ska ha tillgång till det.

– Däremot anser jag att systemet ska administreras lokalt, på varje sjukhus. Där har man bäst koll på vilka som ska komma in eller inte. Det gäller även konsulter och de som utför tillfälliga arbeten, säger Anders Gidrup.

/ TOMAS ERIKSSON

I SIFFROR > MÄTBART MILJÖARBETE

Locum arbetar aktivt med att minska sin negativa miljöpåverkan. Detta engagemang sträcker sig över många skilda områden. Här följer ett urval.

96

96 procent av den energi som används i Locums fastigheter är förnybar.

21 av 25 förvaltningsobjekt som i dag har patientmat sorterar ut matavfall för biogasproduktion. Resterande jobbar för införande av sortering.

21

80

80 procent av Locums beställda tjänster görs med tåg.

7 000

Locum bygger ut solcellsbeståndet med cirka 7 000 kvadratmeter under 2016.

50-åring värd en investering

Det borras och klipps invigningsband vid många av länets sjukhus. Vårdbehovet växer, samtidigt som de befintliga fastigheterna kräver underhåll och anpassningar. Till och med det förr så toppmoderna sjukhuset i Huddinge behöver rustas och utvidgas efter femtio år.

TEXT Anna-Karin Andersson

Flera av de arkitektoniska finesser som på 60-talet lade grunden för Karolinska universitetssjukhuset Huddinge är utgångspunkten vid nybyggnation än i dag. Den nya operationsavdelningen har den gamla huvudfastigheten som både stilmässig och funktionell förebild.

BILD WHITE ARKITEKTER

Att bygga på en plats där tusentals människor dagligen passerar är en utmaning. Under hösten 2016 invigs det nya entrétorget. BILD RICHARD KAIL

»Rockaden har gjorts för att kunna samla stora delar av sjukhusets administration och för att det vetenskapliga arbetet ska utföras i lokaler som är mer anpassade och bättre placerade för deras verksamhet.«

Visserligen dominerar personal som går klädda i vita bussar eller läkarrockor på Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Men bland de så karakteristiska vårduniformerna syns även många med byggghjälm och reflexjackor. Alltid pågår det byggprojekt någonstans i de väldiga sjukhusfastigheterna.

Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge är i dag på sätt och vis det som en bostadsmäklare i sin annons skulle benämna som ett välplanerat fynd med renoverings-

behov men med stor potential. Stammar och styrsystem behöver förnyas, interiören fräschas till på sina håll och sjukhuset behöver göras större för svara upp mot den växande befolkningen i huvudstaden. Lokalerna behöver dessutom moderniseras för att passa dagens arbetssätt och vårdbehov.

Dagens byggbehov var det nog få som kunde se framför sig när första spadtaget togs till sjukhuset i Huddinge 1967. Då var det Skandinavien största byggprojekt. Mitt på en leråker och långt ifrån civilisationen beslutade Stockholms läns landsting att ett

centralsjukhus skulle placeras på en yta ungefär lika stor som Gamla stans.

Gunnel Jacobsen har bott i Huddinge i hela sitt liv och minns området från tiden innan sjukhuset byggdes.

– Orientering och bärplockning var det som marken användes till främst. Torpet Blickan som låg där hade sett sina glansdagar. Det bedrevs inte längre något jordbruk, det var rätt öde. Visst var det några som hävdade att det fanns ett större värde i bevara naturen än att bygga nytt, men personligen

»Jag är så imponerad av vårdpersonalens tålamod. De klarar av att utföra ett så bra jobb trots stundtals störande ljud, evakueringar och flyttkedjor.«

Väntrum med utsikt mot innergården i den nya operationsbyggnaden. BILD WHITE ARKITEKTER

Marija Radon, lokalstrateg vid Karolinska Huddinge, lägger vikt vid att informera vårdpersonal om varför byggprojekt initieras och hur de påverkar deras verksamhet.

BILD OLOF HOLDAR

kände jag en stolthet över att det toppmoderna sjukhuset skulle göra Huddinge till en prick på kartan, säger Gunnel Jacobsen, som i dag leder studiecirkel om Huddinges historia.

Blickagången, det välanvända promenadstråket som leder vägen från Flemingsbergs tågstation till sjukhuset, minner med sitt namn om platsens förflutna, men i övrigt är det inte mycket kvar från svunna tider. Nu, år 2016, möts man redan vid huvudingången av det intesiva byggandet av ett nytt entré-torg.

Det är Locum som har tagit initiativet till omdaning av entrén, vilket benämns som en fastighetsägarinvestering. Sett ur ett ekonomiskt perspektiv är entrébygget att betrakta som ett mindre projekt jämfört med många andra pågående byggen på sjukhuset. Men förvandlingen från gammal busshållplats till ett välkomnande torg är iögonfal-

lande och bygget påverkar såväl personal som patienter och besökare.

– Det sker omkring åtta tusen passager per dygn genom den här entrén. Den måste fungera även under byggtiden, vilket ställer krav på tydlig skyltning och information. Det kan ändras från dag till dag, säger Martin Toller, förvaltningsområdeschef.

Att sjukhuset nu kan uppfattas som lite omodernt har inte så mycket med själva konstruktionen att göra. Än i dag får Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge många gånger stå som förebild när det ska byggas nya sjukhus. Den smarta planlösningen som gör det lätt att hitta och förflytta sig mellan de olika huskropparna är en arkitektonisk finess. Liksom att det är stålpelarna i stället för hela väggar som är bärande i stomkonstruktionen, vilket gör det flexibelt att renovera och anpassa lokalerna efter behov.

Det nya entrétorget vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge kommer att göra huvudingången mer välkomnande än tidigare. >

BILD TENGBOM

Byggboomen kräver ett nära samarbete mellan fastighetsvärd och hyresgäst. Martin Toller, förvaltningsområdeschef Locum, Marija Radon, lokalstrateg på Karolinska Huddinge, och Fredrik Hagel, projektområdeschef Locum. BILD OLOF HOLDAR

– Här har forskare tidigare laborerat, men nu ska det göras om till kontor, säger Fredrik Hagel, projektområdeschef på Locum, så att det ekar i den utblåsta lokalen. Rockaden har gjorts för att kunna samla stora delar av sjukhusets administration på ett ställe och för att det vetenskapliga arbetet ska utföras i lokaler som är mer anpassade och bättre placerade för deras verksamhet.

Byggprojektet har initierats av representanter för sjukhuset och är exempel på en så kallad hyresgäst Anpassning.

Utöver att Locum tar initiativ till behövliga byggsatser och att sjukhuset kommer med egna önskemål om hur lokalerna ska renoveras och göras om har samhällsfaktorer och den medicinska utvecklingen stor inverkan på byggplanerna.

I fokus för dagens byggande är framför allt den växande befolkningen i länet. De så kallade strategiska investeringarna, det vill säga projekt som beställs av fastighetsägaren Stockholms läns landsting, har aldrig varit så stora som nu.

Ett exempel på en strategisk investering är en tillbyggnad som ska ge plats för en helt ny operationsavdelning med 24 salar och även rymma interventionsavdelningar för skopi- och röntgenledda behandlingar samt helt en ny röntgenavdelning. Bygget är en del

av framtidens hälso- och sjukvård i Stockholms län.

Marija Radon är sjuksköterska och arbetade som chef på en operationsavdelning innan hon blev lokalstrateg på Karolinska Universitetssjukhusets avdelning Lokal och Bygg i Huddinge. Hon har nytta av sin yrkesbakgrund när hon ska förklara för sjukvårdspersonal hur och varför ett byggprojekt ska genomföras. Hon blir som en brygga mellan byggsidan och vården.

– Jag är så imponerad av vårdpersonalens tålamod. De klarar av att utföra ett bra jobb trots stundtals störande ljud, evakueringar och flyttkedjor, säger Marija Radon.

Även om det finns stor förståelse för byggbehoven tror Marija Radon att vårdpersonalen inte alltid känner till att projekten har olika initiativtagare och betalas från olika budgetar.

– Om man arbetar på en vårdavdelning som inte har renoverats på länge kan det nog sticka lite i ögonen när man passerar det påkostade tillbyggnaden. Det är lätt att tänka »när blir det vår tur?«. Det är en av mina uppgifter att pedagogiskt förklara vad som ligger till grund för olika projekt, säger Marija Radon.

Det pågår många parallella byggprojekt samtidigt med det löpande underhållet vid flera av Stockholms sjukhus. Det är en kom-

plex situation, där jobbet beställs av fastighetsförvaltare, hyresgäster eller landstingspolitiker och betalas från olika budgetar.

– Att vi från sjukhuset har ett bra samarbete med Locum är en anledning till att det fungerar så bra, säger Marija Radon.

– Ja, en bra dialog med vårdverksamheten är en förutsättning för att kunna göra alla de här förändringarna i fastigheterna, instämmer Martin Toller. ❁

Uppvaket vid den nya operationsavdelningen. BILD WHITE ARKITEKTER

»En bra dialog med vårdverksamheten är en förutsättning för att kunna göra alla de här förändringarna i fastigheterna.«

SÅ HÄR FINANSIERAS PROJEKTEN

Det byggs och renoveras på sjukhus av olika skäl och med skilda initiativtagare och betalas ur olika delar i landstingets budget. Så här kan begreppen beskrivas:

Fastighetsägarinvesteringar

När förvaltaren Locum ser att det finns ett behov av att renovera eller åtgärda något i en sjukhusfastighet för att säkra fastighetsdriften rör det sig om en fastighetsägarinvestering. Det kan exempelvis handla om att stammarna måste bytas, taket läggas om eller att ventilationssystemet behöver förnyas. För att räknas som en fastighetsägarinvestering ska det vara en omfattande åtgärd. När det bara är ett värmeaggregat eller ett par fönster som ska bytas ut räknas det inte som en fastighetsägarinvestering utan klassas som ett löpande underhåll.

Löpande underhåll

För att en fastighet ska vara funktionell behöver den ses över och underhållas kontinuerligt. De åtgärderna i en fastighet kallas löpande underhåll. Det kan handla om att en del i en hiss behöver bytas, ventilationssystemet för en viss byggnad behöver justeras eller att det finns behov av ytskiktrenoveringar som ommålningar. Läckande avlopp hör inte hit utan klassas som ett akut underhåll.

Planerat underhåll

Planerat underhåll är ett samlingsbegrepp för fastighetsägarinvesteringar och löpande underhåll.

Hyresgäst Anpassningar

Ett byggprojekt kan påbörjas på initiativ av hyresgästen. Till exempel kan representanter för ett sjukhus se att något behöver göras för att anpassa en lokal för verksamheten. Det kan handla om att installera en ny MR-kamera, bygga om och förnya inne på en vårdavdelning eller bygga om en lokal för en annan verksamhet. Kostnaden för hyresgäst Anpassningar läggs på lokalhyran eller faktureras vid ett senare tillfälle.

Strategiska investeringar

När större byggnationer ska göras för att långsiktigt öka värdbudet för länets invånare kallas det strategiska investeringar och det är då landstingsstyrelsens förvaltning och hälso- och sjukvårdsförvaltningen i Stockholm som tar initiativ till sådana projekt. Som en följd av den så kallade Framtidsplanen byggs exempelvis helt nya akut- och behandlingsbyggnader vid Södertälje sjukhus, Södersjukhet och Danderyds sjukhus.

[källa] Linda Claesson, fastighetscontroller på Locum.

»När det gäller sjukhus finns goda erfarenheter av flexibla samarbetsinriktade upphandlingsmodeller.«

TEXT Catharina Bergsten BILD Magnus Fond

Anna Kedefors är Sveriges första professor i fastighetsförvaltning och en av landets främsta forskare inom management och upphandling av byggtjänster.

Vad fick dig att söka professorstjänsten på Kungliga Tekniska högskolan? Och hur kan man snöa in på området fastighetsförvaltning?

– Många i branschen säger själva att fastighetsförvaltning inte uppfattas som särskilt spännande och man tycker att det är ett problem. Men faktum är att det är en otroligt mångfasetterad verksamhet som påverkar många andra samhällsfunktioner. Jag sökte min första doktorandtjänst just för att den var inom förvaltning, även om det sedan blev mest nybyggnad ändå.

– Men nu känns det roligt och viktigt med förvaltningsfrågorna, jag tror att det finns ett förändringstryck och att branschen kommer att behöva jobba mer med utveckling framöver. En viktig anledning till att jag sökte tjänsten är att den stöds av ett antal företag som är intresserade av att samverka med akademien. Sedan tyckte jag att det var dags att byta miljö efter mer än 25 år på Chalmers.

Du leder det Formasfinansierade projektet Procsibe, ett nationellt projekt om upphandling i samhällsbyggandet. Vilka områden ska ni studera?

– Några heta områden är hur man organiserar upphandlingsfunktioner, kopplingen

mellan upphandling och innovation, samverkanskontrakt och sociala krav i upphandling. Med sociala krav menar vi krav på att anställa personer som av olika skäl har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det är ett spännande område för det kopplar både till integration och nyrekrytering till byggsektorn.

Vilken annan forskning som berör branschen tycker du är spännande?

– Forskning om motivation är alltid intressant och viktig för beslutsfattare att känna till. I en kontraktbaserad värld är det ofta fokus på ekonomiska incitament, men det är nödvändigt att förstå att de starkaste drivkrafterna är inre motivation kopplad till daglig miljö, en känsla av mening i arbetet och möjligheterna till egen utveckling och lärande.

Många vittnar om svårigheter i att driva utvecklingsarbete i politiskt styrda organisationer, där ständiga policyförändringar och omorganisationer påverkar möjligheterna att jobba långsiktigt. Vad är din kommentar till det?

– Att det är en utmaning. Men dels tror jag att fler politiker kommer att ha kunskaper om byggprocesser och stadsutveckling nu när det är mer fokus på det i samhällsdebatten, dels är det ganska nytt att prata om innovationsförmåga i offentlig sektor. Man kan hoppas att det leder till en uppvärdering av långsiktighet i utvecklingsarbete, för det behövs.

Har du några tankar om upphandling vid byggande av sjukhus och vårdinrättningar? Hur

ser du exempelvis på upphandlingen i samband med byggandet av Nya Karolinska Solna?

– OPS-liknande former har använts länge av kommuner för mindre projekt och i flera andra länder har det varit väldigt vanligt. Erfarenheterna är väl blandade, framför allt för att många tidiga kontrakt hade svårt att hantera förändringar. Men man har lärt sig, och OPS kan absolut vara ett av många alternativ i en palett av olika upphandlingsmodeller. När det gäller sjukhus finns goda erfarenheter av flexibla samarbetsinriktade upphandlingsmodeller. Då kan man göra förändringar längre fram i processen, för att exempelvis anpassa till nya vårdstrategier eller utvecklingen inom medicinsk teknik.

Ett 20-tal fastighetsbolag inom både privat och offentlig verksamhet är med och finansierar din forskning i fem år. Vad har du för förväntningar på informations- och erfarenhetsutbyte och samverkan med dem?

– Höga! För att formulera rätt frågor måste vi forskare förstå vilken verklighet som fastighetsbranschen brottas med. Med intressenterna har vi just påbörjat ett arbete med gemensam omvärldsanalys och trendspaning, bland annat om digitalisering. Det är ett bra första steg. Men risken finns att verkligheten krockar med en önskan om snabba forskningsresultat. Fastighetsbolagen behöver förstå att forskning tar tid och att man måste ha ett långsiktigt samarbete för att kunna få kortare insatser av kvalificerade seniorforskare. ❀

ARBETAR > Som professor i fastighetsförvaltning vid Skolan för arkitektur och samhällsbyggnad, ABE-skolan, Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm. **BOR >** I bostadsrätt, granne med Masthuggskyrkan i Göteborg. **FAMILJ >** Sambo och två döttrar, 22 och 14 år.

OVÄNTAD TALANG > Jag är en extrem generalist och kan lite om väldigt mycket. Min dotter sade en gång att »mamma är som Gandalf (trollkarlen i »Sagan om ringen«), hon kan allt«. Det tyckte jag var roligt och lite sant också.

Eldsjälar för säkerhet

Alla verksamheter i ett sjukhus måste arbeta för att undvika bränder, från vårdavdelningar ner till minsta butik. Rum följde en granskningsrunda på Huddinge sjukhusområde.

TEXT Anna-Karin Andersson

BILD Olof Holdar

Det dånar när sliparna snurras i gång inne i verkstaden hos ortopedteknikföretaget Team Olmed som har en av sina lokaler i entréplanet på Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Vid skomakar- och slipmaskinerna bearbetas material som gummi, plast, kolfiber och trä och blir till fotinlägg och andra typer av specialanpassade hjälpmedel som ortoser, proteser och skor när tillverkningen är klar.

– Det är troligen härinne bland maskinerna som brandrisken är störst. Men det är de där potentiella farorna, som inte är lika uppenbara, som jag har blivit mer medveten om nu. En hög med papper på skrivbordet kan ju också utgöra en risk i och med att det är brännbart, säger Stene Andersson, verksamhetschef på Team Olmed.

I februari 2016 bjöds samtliga hyresgäster på Huddinge sjukhusområde in till en halvdagsutbildning om grundläggande brandskydd som arrangerades av Södertörns brandförsvarsförbund. Informationen låg till grund för den tillsyn som brandförsvarsförbundet gjorde senare under våren. Rädd-

ningstjänsten presenterade ett antal punkter som de ville ha svar på vid sina besök.

– Det är klart är man blir lite nervös när det är dags för en sådan kontroll, men jag är oerhört glad för att den genomfördes. Även om man tänker att man ska friska upp sina kunskaper inom brandsäkerhetsområdet är det inte säkert att det blir av. Som med allt annat hjälper det att få en spark i baken, en deadline att jobba mot, säger Stene Andersson.

För sjukhusfastighetens största hyresgäst, Karolinska Universitetssjukhuset, är det systematiska brandskyddsarbetet en etablerad rutin. Så gott som varje vecka året om har sjukhuspersonalen möjlighet att ta del av brandskyddsutbildningar och det finns ett system för hur och när det är dags för var och en av de tusentals anställda att delta i kurserna. Det arbetet är lika betydelsefullt för de mindre företagen och vårdgivarna som hyr in sig i sjukhusfastigheten.

– Det är skillnad på att jobba i en blomsterbutik eller stå i en kiosk ute på ett torg jämfört med ha den verksamheten på ett

Stene Andersson, verksamhetschef på Team Olmed, har fått ökad kunskap om systematiskt brandskydd och blivit mer medveten om vikten av att kontrollera att släckutrustningen fungerar som den ska.

Martin Andersson, brandspecialist på Locum, pratar brandskydd med Stene Andersson på Team Olmed, en av de tjugotalet hyresgäster på Huddinge sjukhusområde som har blivit granskade av Södertörns brandförsvärsförbund.

sjukhus. Den här miljön ställer helt andra krav på säkerhet och alla måste vara medvetna om vad som gäller om det skulle börja brinna, säger Martin Andersson, brandspecialist på Locum.

Det är första gången som det har gjorts en så heltäckande översyn på ett så stort sjukhus, där alla hyresgäster inkluderas. Martin Andersson koordinerade brandmyndighetens kontakt med sjukhusets drygt tjugo hyresgäster. Arbetet har skapat trygghet.

– Även om Locum har den övergripande kontrollen på fastigheten, bygger ett bra brandskydd på att även personalen som jobbar i lokalerna har kunskap om det. Det är skönt att oavsett var och med vad man arbetar i de här enorma huskropparna så vet man nu hur man kan arbeta förebyggande och vad som gäller om olyckan skulle vara framme, säger Martin Andersson.

Tillsynen har även bidragit till en förbättrad dialog om frågor som rör brand och säkerhet. Med hyresgästernas ökade förståelse har det blivit lättare att hitta lösningar till förbät-

ringar inom området. Att exempelvis se till så att utrymningsvägar hålls fria ses nu som ett gemensamt intresse, i stället för att det uppfattas som petiga direktiv uppifrån.

Flera hyresgäster har även lyft fram betydelsen av att reda ut vad Locum som fastighetsförvaltare ansvarar för respektive vad den enskilda verksamheten ansvarar för i det förebyggande arbetet.

– Det räcker ju inte med att känna till att utrustningen ska kontrolleras. Vem som faktiskt ser till att det görs måste också vara tydligt, säger Stene Andersson, och lyfter ner brandsläckaren från väggen för att kika på kontrollmärket.

För Team Olmeds del visar tillsynsprotokollet att de fått godkänt av Södertörns brandförsvärsförbund. Men de slår sig inte till ro med det. Nu arbetar de vidare med att utforma en rutin för hur kunskapen ska hållas vid liv inom företaget. Utmaningen ligger i att se till så att alla anställda ska veta vad som gäller och att det blir kontinuitet i utbildningarna.

– Ja, kunskap inom det här området är en färskvara, säger Martin Andersson. ❀

TILLSYN - SÅ GÅR DET TILL

- > Tillsynen utförs av räddningstjänsten och är en revision, en granskning, av brandskyddet.
- > Räddningstjänsten undersöker vid sitt besök om brandskyddet är skäligt i förhållande till den verksamhet som bedrivs.
- > Räddningstjänsten tittar på hur väl lagar och föreskrifter följs av respektive verksamhet.
- > Om brister hittas kan räddningstjänsten ställa krav på att de måste åtgärdas.
- > Tillsynen är också ett tillfälle för att ge tips och råd inom brandskydd och brandsäkerhet.

TIPS TILL HYRESGÄSTER

- > Ha tydliga interna regler kring brandsäkerheten på arbetsplatsen.
- > Se till att ha en plan för hur och när ni ska genomföra brandövningar och brandutbildningar hos personalen.
- > Prata brandskydd i det dagliga arbetet.
- > Ha en förutbestämd plan för vad ni ska göra om brandlarmet går.
- > Ha koll på brandfarliga varor som handsprit med mera och var noga med hur de ska hanteras och förvaras.
- > Hör gärna av er till Locum om ni känner er osäkra på vad som är ert ansvar som hyresgäst och vad som åligger Locum som fastighetsförvaltare när det gäller brandsäkerhetsarbetet. Locum ger gärna råd och stöd.

[källa] Martin Andersson, brandspecialist på Locum.

Lena Lundin (t.v.), chef för Sjukhusservice, och Linda Hagdahl, kostcontroller, är båda glada över det nya köket.

Nytt kök >

BILD OLOF HOLDAR

Närlagat på Södersjukhuset

Anders Lindeborg är Locums projektledare.
BILD CAROLA BURETORP

När Södersjukhuset nu får ett eget tillagningskök beräknas matsvinnet minska rejält. Men viktigast är att patienterna kommer att erbjudas varm och vällagad mat – dygnet runt.

Locums projektledare Anders Lindeborg berättar att den nya byggnaden uppförs i två våningar. På bottenvåningen ska köket med basvaruförrådet ligga, medan plan två blir en teknikvåning med bland annat fläktar och kylmaskiner. Huset kommer även att rymma omklädningsrum för personalen samt ett konferensrum kopplat till köket, där man till exempel kan hålla utbildningar och demonstrationer.

– Köket byggs på sjukhusets baksida mot Årstaviken i direkt anslutning till kulvertsystemet och närliggande befintlig lastkaj. Totalt blir bygget cirka tusen kvadratmeter stort, säger Anders Lindeborg.

Hittills har patienterna på Södersjukhuset fått mat från Rosenlunds sjukhus, som har ett system med varm

kantin. Det betyder att mat som inte kan ätas direkt när den kommer måste slängas, eftersom den inte får kylas. Matsvinnet har därför varit stort, vilket kostar mycket pengar och belastar miljön. Framöver kommer patientmåltiderna att tillagas i Södersjukhusets eget kök. Maten kyls efter tillagning ner och portionsförpackas för leverans till kylskåp på avdelningarna.

KÖKET BYGGS PÅ SJUKHUSETS BAKSIDA MOT ÅRSTAVIKEN. TOTALT BLIR BYGGET CIRKA TUSEN KVADRATMETER STORT.

– Det innebär att patienten i framtiden får en stor valfrihet kring måltiden, eftersom de får välja vad de vill äta och när. Det kommer även att bli lättare att på kort tid tillgodose patientens specifika behov då köket är centralt beläget på sjukhuset, berättar Linda Hagdahl, kostcontroller och dietist.

Utöver att erbjuda mat på flexibla tider, ska sjukhuset satsa på säsonganpassade råvaror av hög kvalitet.

Utbudet av maträtter går från en rätt per dag till tolv rätter. Nytt blir också att sjukhuset får ett eget bageri i det nya tillagningsköket.

– Att äta bra och näringsrik mat är viktigt för att bli frisk och tidigare pilotprojekt har visat att när patienten får möjlighet att välja äter de också upp maten i högre utsträckning än om de bara erbjuds en rätt, berättar Lena Lundin, Chef för Sjukhusservice.

Hon tror att den stora utmaningen för både vård- och servicepersonal blir att införa det nya arbetssättet.

– Det tar alltid lite tid att komma in i nya arbetssätt och rutiner. Men på sikt tror jag att tillagningsköket kommer att innebära minskad stress. Det blir patienterna som styr, i stället för klockan. Tidigare måste alla bricker ut snabbt under en begränsad tid. Nu kan man bestämma mer själv, säger Lena Lundin.

I maj 2017 beräknas köket vara klart för driftsättning. Då ska sjukhusets olika avdelningar successivt börja övergå till det nya systemet. Hela övergången ska vara klar under det andra kvartalet 2018. ✿

/ CATHARINA BERGSTEN

Locum i förändring > förvaltning

Locum har startat ett ambitiöst förbättringsarbete med målet att få nöjdare kunder. Rum ska i en serie artiklar dokumentera det arbetet.

Locum tar full kontroll över driften

PROBLEMATIK: Felanmälan har varit en sak mellan hyresgäst och driftentreprenör. Det gjorde att Locum har saknat kontroll över både fastighetens skick och driftentreprenörernas arbete med att åtgärda felen.

MÅLSÄTTNING: Genom att överföra felanmälan till kundtjänst får Locum tillgång till fullständig statistik som kan analyseras. Samtidigt ger det möjlighet att utvärdera driftentreprenörernas arbete med felanmälningar.

När fastighetsdirektör Daniel Kronheffer kom tillbaka från sin sommarsesemester kunde han göra något som han hade väntat på ända sedan han började på Locum i februari i år.

– Då kunde jag skriva ut statistik för att se hur många felanmälningar vi har haft under sommaren och hur de har hanterats av driften, säger han, uppenbart nöjd.

Att en fastighetsdirektör har koll på felanmälningarna i de fastigheter som företaget förvaltar borde inte vara särskild upphetsande. Men faktum är att Locum vid ingången till 2016 hade dålig koll eftersom alla data lagrades hos driftentreprenören. Nu har ett stort steg tagits mot målet att

ha »järnkoll« på fastigheterna.

För när Daniel Kronheffer plockade rapporten ur skrivaren i augusti var det en viktig del i den åtgärdskedja som varje felanmälan ska skapa:

> Felanmälan görs till Locums kundtjänst.

> Anmälan rapporteras in i fastighetsförvaltningssystemet Landlord, vilket innebär att driftentreprenören får kännedom om problemet.

> Driftentreprenören åtgärdar felet inom avtalad servicenivå. Hela vägen från anmälan fram till avslutat arbete rapporteras status in i Landlord så att Locum kan återkoppla till kund.

> Locum redovisar övergripande felanmälningar, typ av fel samt vilka åtgärder som har

utförts i den månadsrapport som lämnas till kunderna.

> Locum analyserar inkomna felanmälningar över tid, för att se om det finns några avvikelser som talar för att underhållsinvesteringar bör göras.

Hjärtat i den kortsiktiga driften och den långsiktiga förvaltningen är Locums kundtjänst. Den dag alla fastigheter som förvaltas av Locum är anslutna dit, så kommer förvaltarna att sitta på en enorm kunskapskälla.

– Främst genom hårda fakta. Vi kan se hur många anmälningar som kommer in, var felet finns och hur snabbt de åtgärdats. Men också genom mjuka fakta, kundtjänst kan exempelvis känna hur kunden upplever problemet,

»VI KAN SE HUR MÅNGA ANMÄLNINGAR SOM KOMMER IN, VAR FELEN FINNS OCH HUR SNABBT DE HAR ÅTGÄRDATS.«

Daniel Kronheffer, fastighetsdirektör.

Locum och driftorganisationen arbetar varje dag med att ha koll på värme, vatten, el och ventilation. Stort fokus läggs nu även på att kommunikationen med kunderna ska bli bättre.

BILD OLOF HOLDAR

om vi har en irriterad hyresgäst eller inte, säger Daniel Kronheffer.

Vad kan man lära av statistik?

– Man kan se oerhört mycket om man har koll på felanmälningar och statistik. Vi kan se enkla saker som om felanmälningarna skjuter i höjden, om vi under en period har trettio anmälningar när tio är normalt, då är det något som är fel. Sedan kan vi gå ner mer i detalj. Är många av anmälningarna vattenläckor, då har vi ett mönster att gå vidare från. I framtiden ska vi förhoppningsvis även kunna specificera tekniska system ner till en detaljerad nivå, för att se om en liten del av ett system har orsakat många felanmälningar.

– Vi kan också se om driftentreprenörerna gör vad de ska och

på avtalad tid. Tidigare kunde vi bara säga att vi trodde att det inte fungerade. Nu kan vi visa med statistik, det ger oss större tyngd.

När har ni ett fungerande system?

– Vi har redan ett fungerande system och betydligt bättre koll än tidigare. Samtidigt har vi en jättelång resa kvar, för det är först nu vi kan arbeta med informationen aktivt. Det kommer att ge viss effekt på kort sikt, men framför allt på lite längre sikt.

När kommer kunderna att märka skillnad?

– Snart. Kundtjänst, felanmälan och drift är det som märks först, och det kommer att vara avsevärt bättre i slutet av 2016. Våra kunder kommer också att

märka att vi börjar ställa krav på prioritering och planering. Om kunderna kommer med för korta tidsplaner, så kan det hända att vi kommer att säga nej. Istället ska vi jobba förebyggande och ha bättre framförhållning när det gäller tid och ekonomi.

Hur kommer ägarna att märka skillnad?

– Jag tror att de redan ser att vi har en bättre rapportering och styrning. Nu säger vi stopp, ställer krav på prioriteringar och samlar in fakta strukturerat, men låter landstinget besluta.

Vad är svårast i ert förändringsarbete?

– Det enskilt svåraste är att förändra vår egen kultur, det tar alltid längre tid än man tror.

TEXT TOMAS ERIKSSON

VD KOMMENTERAR

Att ha koll på drift och felanmälan för att åtgärda fel och kunna jobba förebyggande är grunden i Det Nya Arbetssättet (DNA). Utan driftkontroll är vi blinda. Det är som att köra bil inrullad i en matta som ligger i bagareutrymmet.

PATRIK EMANUELSSON
VD LOCUM

Barnen separerades från mödrarna och sov i speciella salar. Det var en del i det tidiga 1900-talets vårdideologi. Bild från Södertälje.

Hemförlossningar sköttes av välutbildade distriktsbarnmorskor. Från 1930-talet tog BB gradvis över förlossningarna i samband med folkhemmets framväxt. >

Så föddes det moderna BB

Förlossningen brukade vara en mardröm i smuts och damm, utan smärtlindring och utbildad hjälp. Sverige var tidigt ute med välutbildade barnmorskor och de första barnbördshusen startades redan vid 1700-talets mitt. I dag har Sverige den säkraste förlossningsvården i OECD-länderna.

TEXT Fredrik Helmertz **BILD** Landstingets arkiv & Locums bildarkiv

År 1691 återvände läkaren Johan von Hoom till Stockholm från medicinstudier i utlandet. Det som mötte honom gjorde honom förtvivlad. Mammor och bebisar dog som flugor i händerna på utbildade hjälpgummor. Detta fick Johan von Horn att viga sitt liv åt att certifiera barnmorskor. Han startade den första utbildningen 1708 och skrev två läroböcker i ämnet. Han betraktas därmed allmänt som den svenska förlossningskonstens fader.

Genom att grunda en central utbildning i Stockholm gav han barnmorskorna möjlighet att ta till sig den tidens kunskaper. De kunde få delta vid obduktioner för att lära sig anatomi och nya handgrepp lärdes ut. I Sverige var man också tidig med statistik och såg att ut-

bildade barnmorskor kunde rädda liv. Det var viktigt, i en tid när nya medborgare behövdes, inte minst till krigsmakten.

Collegium Medicum, dåtidens motsvarighet till Socialstyrelsen, kunde 1751 rapportera till Sveriges riksdag att av 651 avlidna kvinnor hade 400 kunnat räddas genom utbildade barnmorskor. Lösningen blev en omfattande satsning på barnbördshus - BB. Här kunde ogifta, fattiga kvinnor föda barn med hjälp av barnmorskor som hade utbildats enligt en kursplan.

I Stockholm skedde utbyggnaden snabbt, trots tidens knappa resurser. Serafimersjukhusets förlossningsavdelning, invigt 1755, blev snart för trångt. Som svar öppnades barnbörds-

huset Pro Patria 1774, efter ett privat initiativ. Året efter invigdes Allmänna BB - det första statligt finansierade. Efter att ha flyttat runt i staden landade Allmänna BB 1913 i en pampig nybyggd fastighet bakom Stockholms Stadion, i dag kallad Lill-Janshuset.

Men den stora majoriteten födde fortfarande sina barn hemma, med hjälp av en unik yrkeskår. För i Sverige fanns redan från tidigt 1700-tal en tanke om att barnmorskor skulle finnas tillgängliga för alla kvinnor. Varje socken var tvungen att skicka en barnmorska till Stockholm för utbildning, vilket gjorde att de svenska barnmorskorna fick en yrkeskompetens som var - och är - unik i en internationell jämförelse, enligt Margareta

Papporna är tillbaka i förlossningsrummet. I det gamla bondesamhället var det inget ovanligt.

BILD PRIVAT, ANNIKA NORMAN

< Vid övergången till 1900-tal flyttades allt förlossningar från hemmen. 1950 föddes 95 procent av barnen på BB.

95 procent av förlossningarna på BB. Snabbast gick utvecklingen i Stockholm, där barnen fick leva sina första dagar under strikt disciplin. Mammor och barn separerades, amning och besök fick ske på fastlagda tider.

Med folkhemsbygget utvecklades också mödravården, preventivmedelsrådgivningen och eftervården för barnen i form av BVC. Tillsammans med medicinska genombrott som sulfa, penicillin och blodtransfusioner innebar det att mödradödligheten sjönk till den lägsta i världen.

På 1970-, 80- och 90-talen kom dock några gamla företeelser tillbaka. Tanken på »naturliga« förlossningar blev allt vanligare, gärna föda hemma och förstås i kretsen av familjen. Men framför allt fick pappan, som i takt med att förlossningarna hade hospitaliserats helt isolerats från födslarna, en viktig roll. De nu ovana papporna var först vilslna och kände sig i vägen, men snart hittade vården och forskningen tre viktiga roller för dem – som coach, lagkamrat och vittne. Men pappornas inträde i förlossningsrummet var egentligen en återgång till tillståndet i det gamla bondesamhället. Tidiga instruktionsböcker i förlossningskonsten berättar att pappan bör finnas till hands, assistera och stötta sin hustru.

Historien upprepar sig på mer än ett sätt. Stockholm växer åter snabbt och det föds nu 30 000 barn per år i länet. Under 2016 sker en kraftig utbyggnad i anslutning till länets akutsjukhus med målet att öka kapaciteten för att kunna ta hand om ytterligare närmare 3 000 förlossningar på årsbasis. ❁

Södra BB på Wollmar Yxkullsgatan 27 var länge Stockholms största. BB lades ner 1969, men fastigheten förvaltas fortfarande av Locum.

»År 1865 öppnade Stockholms stad Provisoriska BB på Södermalm, följt av Södra Barnbörds- huset på Wollmar Yxkullsgatan 1882.«

Rehn, barnmorska och chefredaktör för tidningen Jordemodern.

Bristen på läkare gjorde till slut att barnmorskorna även fick hantera tång och andra instrument. År 1829 lyckades professorn Pehr Gustaf Cederschiöld utverka en behörighet för kåren att använda förlossningsinstrument.

Vid den här tiden växte Stockholm snabbt och barnkullarna var stora. År 1865 öppnade Stockholms stad Provisoriska BB på Södermalm, följt av Södra barnbörds- huset på Wollmar Yxkullsgatan år 1882. Södra BB var Stockholms största, år 1902 förlöstes 2 210 kvinnor. De var inskrivna i genomsnitt tio dagar. Tanken var att kvinnorna, varav många bodde fattigt och trångt, skulle få vila och få mat på det rena och välordnade sjukhuset.

Det växande barnmorskeväsendet bidrog till befolkningstillväxten, eftersom mödra- och barndödligheten gradvis minskade. Vid det här laget hade barnmorskeyrket professionaliserats och 1886 bildades Barnmorskeförbundet.

Vid övergången till 1900-tal började födslarna förflytta sig från hemmen in på sjukhusen. Vid sekelskiftet 1900 skedde 97 procent av förlossningarna i hemmet, år 1950 skedde

Glömt vart du anmäler fel i din fastighet? Kika på locum.se/felanmalan

fråga locum >

Strateg med koll på läget

Vad gör en driftstrateg på Locum?

– Jag ansvarar för strategiska driftfrågor, som att ta fram strategier för upphandlingar, att utveckla driftavtal och att se på hur driftentreprenörerna jobbar med sitt förebyggande arbete. Jag arbetar också med att ta fram den driftrelaterade fastighetsinformation som krävs för en effektiv fastighetsdrift, i första hand med att följa upp felanmälningar för att se hur många fel som uppstår och hur snabbt de åtgärdas.

Hur stöttar du era driftcontroller i arbetet?

– Vi har ett forum där vi lyfter våra problem, för att se om någon annan har haft samma problem och hur de har hanterat det. Jag stöttar dem också genom att förtydliga vad driftavtalen omfattar, eftersom det ofta förekommer fall där driftentreprenörer och driftcontroller har olika åsikter om hur ett avtal ska tolkas.

Vad kan du se, som dina driftcontroller inte ser?

– Vi har nu en samordnad metod för att rapportera fel, därmed kan jag analysera om statistiken är rimlig eller om det finns avvikelser. På individuell basis kan det vara svårt att avgöra vad som är onormalt, men jag kan lättare se om ett sjukhus avviker från andra.

Hur många jobbar med drift av Locums fastigheter?

– På Locum har vi femton driftcontroller. Sedan uppskattar jag att våra driftentreprenörer har runt tvåhundra som jobbar heltid. Till det kommer specialister för enskilda jobb.

Vad kan hyresgästerna göra för att underlätta för er som sköter driften?

– Vi uppskattar att våra hyresgäster gör felanmälningar när de noterar brister. Ju tidigare vi får veta, desto snabbare kan vi agera. Vi och våra driftentreprenörer ronderar visserligen sjukhusen varje vecka, men vi ser tyvärr inte allt.

Daniel Magnusson
Driftstrateg

BILD CAROLA BURETORP

aktuella projekt >

BILD NIKLAS D ANDERSSON

Södersjukhuset >

Ombyggnad och teknisk upprustning

Ombyggnaden av Byggnad 04, som ligger i nära anslutning till den nya behandlingsbyggnaden, är en del i satsningen på framtidens SÖS. Här ska bland annat inrymmas nya omklädningsrum, en del av den nya akuten samt pre/post-operation. Samtidigt genomförs en modernisering av de tekniska installationerna för att säkerställa framtida infrastruktur och drift. Bland annat byggs ett helt nytt fläktrum på taket. Arbetet görs etappvis och beräknas vara klart i december 2018.

Danderyd sjukhus >

Ny reservgascentral

Ett nytt reservgasförråd byggs med start hösten 2016 vid Danderyds sjukhus. I projektet ingår också att dra ett nytt distributionsnät för medicinska gaser. Arbetena beräknas vara helt klara i juni 2017.

Danderyds sjukhus och Södersjukhuset >

Inventering pågår

Under hösten genomförs en inventering av rum, rumstyper och tekniska installationer på Södersjukhuset och Danderyds sjukhus. Den görs

för att förenkla felanmälan för kunderna och för att bättre kunna planera i ett längre perspektiv. Projektet ska senare rulla vidare till fler sjukhus.

S:t Görans sjukhus >

Ny värme- och varmvattencentral

I juni kopplades en nybyggd undercentral för värmesystem samt varmvatten in till S:t Görans sjukhus fjärrvärme. Det är en del i ett större projekt som syftar till att ge sjukhuset en redundant drift med en hög driftsäkerhet av sjukhusets värme- och kylprocesser och därmed ökad patientsäkerhet. Arbetet beräknas vara klart i början av 2017.

BILD SOL-BRITT ERIKSSON

Karolinska Huddinge >

Utbyte av styrsystem

De system som styr bland annat värme och ventilation på Karolinska Huddinge, ska bytas ut eftersom de är gamla och uttjänta. Uppgraderingen ger möjligheter till en mer detaljerad bevakning av driften, men också bättre möjligheter att arbeta med energibesparande åtgärder. Projektet, som blir klart under 2016, berör hela sjukhuset.

Läs mer på fastighetssidorna www.locum.se

Centrum för allogen stamcellstransplantation i Karolinska Huddinge har byggts ut. BILDER EVA BATKE JEPPSSON

Karolinska Huddinge >

OMBYGGT FÖR TRANSPLANTATION

Fler enkelrum, förbättrad kvalitet, bättre arbetsmiljö och ökad patientsäkerhet. Det är resultat av Locums ombyggnad av CAST:s lokaler vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge.

CAST (Centrum för allogen stamcellstransplantation) är Sveriges enda klinik för allogen stamcellstransplantation, även kallad benmärgstransplantation. Kliniken har nu byggts ut till 1 600 kvadratmeter, vilket bland annat har fått till följd att antalet enkelrum fördubblats till tjugo. In till varje rum finns dessutom en sluss för att minimera risken för smittspridning eftersom patienterna måste skyddas från infektioner genom att isoleras från tänkbara smittkällor. Varje rum har därför också ett eget cirkulationsaggregat. Alla patient-

Axel Lieber har skapat 26 skulpturer.

rummen har plats för anhöriga, dygnet runt.

De nya lokalerna är utformade för att hjälpa vårdteamets arbete kring patienten, ge överblick och ha logistiska lösningar som möjliggör ett effektivt utnyttjande av lokalytan. Personalytorna ligger i mittkärnan och ett anpassat kök har också byggts för att möta patienternas nutritionsbehov.

- Vår arbetsmiljö har fått sig ett rejält lyft vad gäller i princip allt. Patienterna tycker att rummen

är ljusa, luftiga och harmoniska med vackra färger, säger Susanne Wallmo, sjuksköterska på CAST.

Varje patientrum har försetts med ett konstverk som hänger som mobiler i taket. Konstnären Axel Lieber har skapat en serie på 26 skulpturer med titeln »Rymden och rytmen« specifikt för avdelningen. Materialen i verken har valts ut för att vara påminnelser av hemmet när patienten befinner sig i sjukhusmiljön.

- Det har varit roligt att jobba med ett projekt där personalen från verksamheten har varit så engagerade. Nu har vi byggt lokaler som stöder verksamheten och som ligger i framkant vad gäller smittspridning och nutrition, säger Hayoti Saleh, projektledare på Locum.

/ TOMAS ERIKSSON

klara projekt >

Södersjukhuset > Nya vårdplatser på NAVE

Södersjukhuset har skapat ytterligare åtta vårdplatser på avdelning 37 för patienter som har ett förhöjt övervakningsbehov. NAVE står för neurologisk avancerad vårdenhet. Arbetet har utförts under sommaren 2016.

Norrtälje sjukhus > Flytt av klinisk fysiologi

I augusti 2016 kunde enheten för klinisk fysiologi flytta in i anpassade och uppfräschade lokaler inne i det gamla sjukhuset. Rum har byggts om för nya funktioner och de tekniska systemen har setts över för att passa den medicinteknisk intensiva verksamheten.

BILD SOL-BRITT ERIKSSON

S:t Görans sjukhus > Utbyggt vattensystem

S:t Görans sjukhus vattensystem har byggts om och byggts ut för bättre kapacitet och ökad driftsäkerhet. Det var i somras som det förstärkta vattensystemet kopplades in. Sjukhuset står nu redo att möta ett ökat behov av vatten vart efter det växer.

Sponta [spå'nta] verb, från tyskans Spund, fals eller ränna

Att sponta är att bygga en säkerhetsvägg vid schaktningsarbeten. Vilken typ av spont avgörs dels av vad sponten ska stoppa, dels också av vilka verksamheter som finns i närheten eftersom olika metoder för spontning låter olika mycket. BILD OLOF HOLDAR

Att sponta innebär inom byggnadstekniken att uppföra en säkerhetsvägg vid schaktningsarbeten som håller omkringliggande mark på plats och eliminerar rasrisk. Ursprungligen slogs träpålar ner tätt intill varandra kring en byggplats. De ersattes vanligen av metall först när stål började tillverkas för drygt hundra år sedan – eftersom gjutjärn som hade provats tidigare var för sprött.

Spont av stål är klart vanligast och utgörs oftast av rörspont, stålrör på upp till cirka två decimeters diameter (ersätts ibland av H-balkar) som sätts ner i marken med någon meters mellanrum. Mellan dem placeras stålskivor som successivt täcker schaktets väggar allteftersom det grävs ut. Denna lösning väljs främst då marken är stenig eller känslig på annat sätt.

Rören sätts ner i förborrade hål och förankras oftast i berggrunden. Förutom stål kan även sprutcement eller kolfiberskivor användas för att skapa själva väggen.

Spont kan också utgöras av stålskivor med vikta kanter, falsar, som krokas i varandra till en slät vägg. Sådan spont drivs ner i marken med en slagmaskin, så kallad hejare, eller vibreras ner. Att driva ner sponten med hejare för dock med sig mycket oljud, varför det undviks när människor bor eller jobbar i närheten, även vibrationer kan skapa problem för omgivningen. Beroende på behov kan spont göras mer eller mindre tät: så kallad tätspont skyddar inte enbart mot ras utan håller även vatten borta från arbetsplatsen. Vid mindre byggprojekt spontas ibland med brädor – billigare, men trä klarar långtifrån samma tryck som stål. / GUNNAR VON SYDOW

Det vanligaste sättet att sponta med falsar som krokas i varandra. På stora bilden används rörspont. BILD JOHAN RANNEMO